

KERSTNACHT WILLEM DE ZWIJGERKERK 24 DECEMBER 2018

WELKOM IN DE STAL

Welkom

Drempeltekst

Buiten koud en donker
Sterren zonder tal,
Binnen ben jij welkom
Welkom in de stal.

Koningen en herders
Volk van overal
Vee, een kind, zijn ouders
Allemaal in de stal.

't Wordt al aardig vol zo
En of 't passen zal?
Kom maar, jij bent welkom,
Welkom in de stal.

Koor komt binnen en zingt: 'Christmas Day' van Gustav Holst

Adventskaarsen

Advent betekent wachten en verlangen naar licht in de duisternis.
Vier zondagen lang is een kaars aangestoken aan de paaskaars
om dat verlangen zichtbaar te maken.
Zo groeide het licht, zondag na zondag.

Eén kaars omdat we geloven dat er zelfs in de diepste diepte licht kan
schijnen.

Twee kaarsen omdat we geloven dat één lichtje een ander licht kan doen
ontvlammen.

Drie kaarsen omdat we geloven dat licht mensen kan veranderen.

Vier kaarsen omdat we geloven dat licht dat groeit het wint van het
duister.

'Het licht schijnt in de duisternis,

en de duisternis heeft het licht niet overmeesterd.'

Vannacht schijnt het licht overal.

Zingen: 'Nu daagt het in het Oosten', lied 444

De stal

We kennen ze allemaal, de figuren uit de kerststal.
Maria en Jozef. De herders. De os en de ezel.
Engelen, die zingen dat het een lieve lust is.

Maar misschien zijn ze ons wel zo vertrouwd,
dat we vergeten om goed naar hen te kijken.
Luisteren we nog naar het verhaal dat ze vertellen?
Of denken we dat we het allang weten,
dat de stal geen geheimen meer voor ons heeft.

Kennen we ze echt, die bewoners van de stal?
Horen we nog hoe vreemd
en ongelooflijk het verhaal is dat zij vertellen?

Dat is de vraag.
En daarom gaan we vanavond bij enkelen van hen op bezoek.
Misschien dat hun verhaal nieuw licht werpt
op die stal waar God kind aan huis is.

Kyrië: : 'Licht in onze ogen', lied 463, coupletten afgewisseld met koor,
vers 1, 3 en 5: koor; vers 2, 4, 6, 7, 8: allen

Uit de Bijbel: Lucas 2:1-7 in de vertaling van Huub Oosterhuis en Alex van Heusden

Het geschiedde in die dagen
dat een bevel werd uitgevaardigd door Caesar Augustus:
heel de bewoonde wereld moest worden ingeschreven.
Deze eerste inschrijving geschiedde
toen Quirinius landvoogd over Syrië was.
Allen gingen op reis om te worden ingeschreven,
ieder naar zijn stad van herkomst.

Ook Jozef is gegaan
en omdat hij uit het huis en het geslacht van David was,

ging hij uit de stad Nazaret in Galilea opwaarts naar Judea,
naar de stad van David die Betlehem wordt genoemd,
om te worden ingeschreven samen met Maria,
zijn aanstaande vrouw die zwanger was.

Het geschiedde toen zij daar verbleven:
vervuld werden de dagen
dat zij bevallen moest.
Zij baarde haar zoon, haar eerstgeborene,
wikkelde hem in doeken
en legde hem neer in een voederbak
omdat er voor hen geen plaats was in het gastenverblijf daarboven.

Zingen: 'Er is een roos ontloken', lied 473, waarvan couplet 2 solo

Maria

Ik kan het zelf eigenlijk nog niet geloven.
Kijk, daar ligt hij.
Van een voederbak voor dieren hebben we snel een wiegje gemaakt.
Ik ben moeder.

Toen ik bij mijn nicht Elisabeth kwam
omdat ik niet goed wist hoe het verder moest
en steun zocht bij haar
zag ik dat zij ook zwanger was op haar hoge leeftijd.
We hebben gelachen, gehuild en gezongen,
want er waren geen woorden voor.
Alles wordt anders, alles gaat op zijn kop in deze wereld,
riepen we tegen elkaar.
Koningen zullen een toontje lager zingen.
Hongerigen krijgen te eten
en rijken staan met lege handen.
Voor God is niets onmogelijk!

Nu lig ik hier bij de dieren.
In Betlehem. Ver van huis.
Iedereen uit de wijde omtrek moet zich hier verplicht laten registeren.
De Romeinse keizer wil ons allemaal tellen,
dan kan hij straks nog meer belastinggeld vragen
en in zijn eigen zak steken.
Zwanger of niet we moesten op reis.
Maar eigenlijk voel ik me wel thuis op deze plek.
Zeg nou zelf, dit kind is niet op zijn plaats in een of andere opkamer.

Juist op deze armoedige plek,
uit het zicht van de machtigen die de lakens uitdelen,
verlangen de mensen het meest naar verandering.
Hier hoort dit kind thuis.
Bij de armoedzaaiers met hun schapen.
Bij de os en de ezel, die elke dag weer hun zware lasten dragen.

Hoe het allemaal verder moet, weet ik ook niet.
Maar als ik dit kind zie, dan denk ik:
een groter wonder bestaat er toch niet?
Bij God is niets onmogelijk!

Solo: La virgen fue lavandera

Jozef

Ik ben Jozef. Een doodgewone timmerman.
Ik ben eigenlijk op een nogal wonderlijke manier in de stal terecht
gekomen.
Ik heb er niets groots, niets opzienbarends voor gedaan.
Alleen maar geluisterd naar een droom.

We waren al in ondertrouw, Maria en ik, toen het allemaal gebeurde.
Zij was nog erg jong, dat kwam mij wel goed uit.
We konden nog wel even wachten met trouwen.
Ik had het druk met mijn werk en maakte grote plannen voor de
toekomst.

Toen was ze ineens zwanger. Maria was zwanger!
Ik kon het niet geloven. Niet Maria! Maar het was waar.
Ik was in de war, maar wist vreemd genoeg wel gelijk hoe het verder
moest.
Natuurlijk, ik zou de schuld op me nemen.
Ook al had ik niets met dat kind van haar te maken.
Het is een gevaarlijke tijd.
Stel je voor dat iemand zou zeggen
dat het kind wel eens van een Romeinse soldaat kon zijn!
Dan zou ze een ellendig leven krijgen.
Dat wilde ik niet, dat wenste ik haar niet toe.

Niet dat ik van plan was bij haar te blijven,
maar ik zou haar niet in het openbaar verstoten.
Het leek me het beste om een tijdje weg te gaan

en te doen alsof ik Maria had laten zitten.
Ja, dat zou ik doen.

Maar toen was er die droom, een engel, iets als uit de hemel.
'Jozef, niet weglopen', zei de stem.
'Dit kind gaat ook jou aan.
In hemelsnaam we hebben je nodig!'

Ik weet niet goed hoe ik het kan uitleggen,
maar plotseling besepte ik
dat dit kind ook aan mij werd toevertrouwd.

Koor: 'Joseph, was da?'

Uit de Bijbel: Lucas:2:8-14

Er waren herders in die streek.
Die nacht in het open veld hielden zij de wacht bij hun kudde.
Een engel van de Heer stond voor hen
en de heerlijkheid van de Heer omstraalde hen
en zij vreesden met grote vrees.

De engel sprak tot hen:
Wees niet bevreesd,
want zie, ik heb goed nieuws voor jullie,
grote vreugde die voor heel het volk bestemd is:

'Geboren heden in de stad van David uw bevrijder,
hij is de messias, de heer.'
En dit is u daarvan het teken:
gij zult een klein kind vinden
dat in doeken is gewikkeld
en ligt in een voederbak.
En plotseling geschiedde het
dat rondom de engel een legerschare stond van engelen
zij loofden God en zeiden:

Ere zij God in den hoge
en vrede op aarde
voor mensen van goede wil.

Zingen: 'Eer zijn God in onze dagen', lied 487

Uit de Bijbel: Lucas 2:15-18

En het geschiedde
toen de engelen van hen waren weggevaren naar de hemel
dat de herders zeiden tot elkaar:
kom, laat ons gaan naar Betlehem
en zien dit grote woord dat is geschied,
dat de Heer ons heeft bekendgemaakt.

Ze zijn gegaan, met spoed.
Zij vonden Maria en Jozef en het kleine kind
in de voederbak gelegen.
Zij zagen en maakten bekend
het grote woord
dat tot hen was gesproken over die kleine jongen.
En allen die het hoorden, stonden verbaasd
over wat de herders hen vertelden.

Herders

Wij, de herders, wij waren de eersten die het hoorden!
En de eersten die hem vonden.

Je vraagt je af waarom?
Wij leven als daklozen, buiten, tussen de schapen.
Onze kleren stinken.
Niet echt lekker voor een kraambezoek.
En toch... werden we uitgenodigd.

Waarom wij?
Zou het zijn omdat Hem later die woorden op de lippen gelegd werden?
'Ik ben de goede Herder.'
Wij weten immers als geen ander wat die woorden betekenen.
Een goede herder is iemand, die zijn leven inzet voor zijn schapen.

Zo is het voor ons, zo was het ook voor Hem.
Hij heeft geleefd als een herder voor mensen.
Een goede Herder.
En daarom horen wij – de herders – er zo helemaal bij in de stal.
Omdat hij één van ons is, een geboren herder!

Zingen: 'De herdertjes lagen bij nachte'

Het kind

Hoe komen we toch aan al die voorstellingen van de stal? Elke cultuur, elke generatie, elke tijd heeft zijn eigen kerststal. Duizenden zijn ervan gemaakt. Sommigen gevuld met tientallen figuren, anderen slechts met Jozef, Maria en het kind.

Als we het kerstverhaal van Lucas er op na lezen, komen we gek genoeg dat hele woord 'stal' niet tegen. Lucas heeft het wel over een voederbak:

'Zij, Maria, baarde haar zoon, haar eerstgeborene, wikkelde hem in doeken en legde hem neer in een voederbak.'

Die voederbak staat bij Lucas recht tegenover dat andere woord: het gastenverblijf daarboven, de opkamer, meestal vertaald met 'de herberg'. Die twee zijn elkaars tegenpolen.

Oude huizen in het Midden Oosten waren vaak gebouwd boven een grot, waarin het vee was ondergebracht. In de rotswand waren een paar stenen bakken uitgehouwen voor het voer: kribben, met een ouderwets woord. Het deel van het huis boven de grot, het bovenvertrek, is het nette deel van het huis, waar je je gasten ontvangt.

In dat bovenvertrek zegt Lucas, in die mooie kamer, hoort dit kind van God niet thuis. Zijn plaats is niet in de herberg. Niet eens omdat het er vol zit, of omdat mensen niet gastvrij zijn of om wat voor reden dan ook. Ook daarover staat zo goed als niets in het verhaal. Nee, het feit dat dit kind in het beneden vertrek terecht komt, is een bewuste beslissing.

Voor Lucas is dat overduidelijk en daarom schrijft hij het ook zo op: God kiest voor een plaats beneden, tussen de dieren, bij de herdersjongen, aan de onderkant, daar waar het een beestenboel is.

Juist op die plek wil God gezocht en gevonden worden.

En vanwege die keuze beelden mensen al generaties lang dit wereldberoemde verhaal uit in een stal.

Het zijn vervolgens grote woorden, die er door de engel over het kind worden gezegd: hij is de messias, de bevrijder. Woorden van wereldwijde strekking voor een kind geboren aan de onderkant.

Gewaagde woorden, die erop wijzen dat dit kind een tegenzet is van God. Een goede herder, tegenover alle machthebbers en zogenaamde mensenredders.

Gods vredespolitiek tegenover de wereldpolitiek van geweld en onrecht. Koningen zullen een toontje lager zingen.

Hongerigen krijgen te eten
en rijken staan met lege handen.

Inderdaad: grote woorden, maar het is en blijft een God die klein is met de kleinen.

En het begin van deze tegenkracht is en blijft een kwetsbaar kind.

Een kind dat alles licht opneemt.

Het legt ons geen lasten op, maar leert ons lichtvoetig te leven.

Een kind dat, eenmaal volwassen, met blijdschap kennis heeft genomen van die grote woorden en eruit heeft geleefd.

En zijn bevrijdende manier van leven sloeg over op anderen, tot vandaag de dag aan toe.

De stal is zijn vertrekpunt.

Maar dan moet je wel verder kijken dan de buitenkant,
dan de zoete tafereeltjes die er vaak van zijn gemaakt.

Van Maria leerde dat kind dat voor God niets onmogelijk is.

Van Jozef leerde hij vertrouwen op een droom van alzo hoge.

Van de herders wat een goede herder is.

Van de os en de ezel wat het betekent om gebukt te gaan onder zware lasten en hoe bevrijdend het is als die van je afvallen.

Zo schetst het beeld van die stal wie hij zal zijn.

Waarbij het vreemde is dat velen zich wel willen laten ontroeren door het verhaal over zijn geboorte,

maar zich van hem afkeren als hij de stal verlaat.

Is de stal ook ons vertrekpunt?

Laten we ons meeslepen, laten we ons verrassen door dit sterke en tegelijk kwetsbare verhaal?

En zal dit verhaal het winnen?

Of is dat de vraag niet?

Is de vraag misschien of wij ons aan dat verhaal gewonnen durven geven?

Of wij die stal in durven stappen?

Of we op de uitnodiging om mee te doen in willen gaan?

Daar kunnen we alleen zelf een antwoord op geven.

Het is onzin, zegt het verstand.

Het is wat het is, zegt de liefde.

Het is onmogelijk, zegt de ervaring.

Het is wat het is, zegt de liefde.

Twee regels van de dichter Erich Fried.

Hij komt met deze woorden, denk ik, heel dicht bij het geheim van de stal.

Het is onzin, zegt het verstand.
Het is wat het is, zegt de liefde.

Moge het zo zijn. Amen.

Zingen: 'In de nacht gekomen', lied 505, waarvan koor vers 1

Gebeden

Laten wij bidden.

Eeuwige, U die ons deze nacht zo nabij komt.
Wij danken U dat U bij mensen kind aan huis bent.
Dat lijkt ongelofelijk,
maar bij U is niets onmogelijk.
Wij danken U voor licht in de duisternis,
voor een deur die gastvrij openstaat,
voor de uitnodiging om binnen te komen in de stal.

Wij bidden voor mensen voor wie de deur is dichtgegooid,
vluchtelingen van wie de kinderen hier in ons land zijn opgegroeid,
mensen zonder verblijfspapieren, die zich stilletjes en onzichtbaar door
onze stad voortbewegen, bang dat ze opvallen en worden opgepakt.

We bidden voor mensen wereldwijd,
die worden uitgebuit door corrupte machthebbers,
mensen die hun recht op vrije meningsuiting verliezen,
onschuldige slachtoffers, die ten prooi vallen aan niets ontziende
religieuze haat.
Er valt zoveel te vrezen in deze wereld, er is zoveel om bang voor te zijn.

Neem deze vrees van ons weg, steeds opnieuw.
En wakker de droom bij ons aan, steeds opnieuw,
dat er licht zal zijn voor allen,
warmte, ruimte en tijd van leven voor iedereen.
Want bij U is niets onmogelijk.

Stil gebed

Onze Vader

die in de hemel zijt
uw Naam worde geheiligd, uw koninkrijk kome
uw wil geschiede, gelijk in de hemel als ook op aarde.
Geef ons heden ons dagelijks brood,
en vergeef ons onze schulden,
zoals wij vergeven onze schuldenaren.
En leidt ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze,
want van U is het koninkrijk
en de kracht en de heerlijkheid, tot in eeuwigheid. Amen.

Zingen: 'Stille nacht, heilige nacht', lied 483

Collecten met koor: 'Riu riu chiu'

Slotlied: 'Midden in de winternacht', lied 486

Zegen

Ik wil jullie Gods zegen meegeven.

En als teken van die zegen open ik mijn handen
en ik vraag jullie, om in de Naam van de Eeuwige,
mensen om je heen met open handen tegemoet te gaan!

De Eeuwige zegene ons en behoede ons.
De Eeuwige doe zijn aangezicht over ons lichten
en zij ons genadig.
De Eeuwige kere zijn aangezicht naar ons toe
en geve ons vrede.

Amen